

МІЖНАРОДНА ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ: ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Піпченко Н. О.

Кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародної інформації Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Анотація. Проаналізовано теоретичні узагальнення і сучасні підходи до наукової проблеми здійснення міжнародної інтернет-комунікації як інструменту зовнішньополітичної діяльності держав, що виявляється у дослідженні впливу соціальних медіа на систему трансформації сучасних міжнародних відносин. Застосування політологічних методів аналізу уможливило встановлення сучасних тенденцій міжнародної взаємодії провідних політичних акторів та визначення структурно-функціональних характеристик інтернет-комунікації на глобальному, регіональному та національному рівнях. Задля виокремлення особливостей здійснення зовнішньої політики держави у період розвитку глобальних інформаційних процесів проаналізовано іноземні та вітчизняні класичні й сучасні наукові праці, а також аналітичні дослідження.

Встановлено, що трансформація сутності зовнішньополітичної комунікації в системі міжнародних відносин зумовлює використання інноваційних інтернет-технологій у структурі зовнішньої політики, оскільки на їх основі формуються нові види взаємодії традиційних та нетрадиційних міжнародних акторів, відбувається самоорганізація діяльності політичних і громадських інституцій, що уможлиблює визначати соціальні медіа як інтернет-інструментарій для поглиблення міжнародної співпраці. Сучасні інформаційні технології сприяють демократизації глобального управління, уможлиблюють збалансований розвиток регіонів і держав, дозволяють міжнародним акторам підтримувати глобальні взаємозв'язки і водночас спричиняють асиметрію міжнародного розвитку внаслідок формування нових типів полярності або цифрового розриву у сучасному світі.

Ключові слова: міжнародна інтернет-комунікація, зовнішньополітична діяльність, соціальні медіа, міжнародні відносини.

Постановка проблеми. Міжнародно-політичні аспекти інтернету, незважаючи на свою актуальність, недостатньо досліджені вітчизняними науковцями, особливо сфера використання засобів міжнародних інтернет-комунікацій для забезпечення зовнішньополітичної діяльності держави, що зумовлено новизною проблематики та її міждисциплінарним характером. На взаємодію акторів міжнародних відносин та на політичну систему в цілому впливають сучасні інтернет-технології, трансформуючи національні інтереси країн, традиції, ціннісні орієнтації, нормативно-правову базу та інструменти зовнішньополітичної діяльності, яка в системі міжнародних відносин виконує функцію комунікації / зв'язку між елементами системи. Також як в Україні, так і у світі інтернет починає визнаватись ефективним інструментом політичного інформування світової спільноти, що потребує додаткового теоретичного осмислення, тому що інтернет-технології перетворились на міжнародний комунікаційний канал, робота з яким відрізняється від технології взаємодії з традиційними мас-медіа.

Мета статті – поглибити та розширити теоретичні і методологічні засади дослідження місця та ролі міжнародної інтернет-комунікації у трансформації зовнішньої політики провідних міжнародних акторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зарубіжні науковці Д. Роткопф, М. Лібіскі, Д. Роналд, Дж. Шульц, Дж. Арквілла, Д. Ронфелдт, Е. Антоін, Г. Геераертс та інші розглядають перерозподіл політичного впливу держави у сучасних міждержавних відносинах, процеси політичної десуверенізації держави, відзначаючи вплив інтернету на політичну владу для оптимізації політичних функцій держави у сучасному інформаційному середовищі. Г. Сміт, Дж. Купер, Ш. Браун, М. Леонард, Л. Нобл, Й. Курбалія, Д. Каппелер та інші обґрунтували використання сучасних комунікативних технологій як інструменту політичної влади на зовнішньо- та внутрішньополітичному рівнях існування держави. Дослідженню міжнародно-політичної складової мережі Інтернет присвячено окремі наукові роботи, зокрема, Л. Губерського, В. Копійки, О. Зернецької, В. Королька, Є. Макаренко, М. Ожевана, В. Гондюла, Є. Камінського, Г. Почепцов, В. Бебика, М. Рижкова, Є. Тихомирової, О. Сосніна, П. Сардачука, О. Кулика тощо.

Основні результати дослідження. Провідні зарубіжні та вітчизняні вчені зазначають, що сучасний етап глобалізації пов'язаний із формуванням нової всесвітньої цілісності – світового суспільства, структурними одиницями якого є геоекономічна та інституційно-політична системи світу, тому що одночасно із зниженням рівня силового протистояння між провідними країнами відбулось формування сучасної міжнародної системи на основі конкурентних і кооперативних політичних відносин та глобального регулювання. Подібна система державної взаємодії нині є доволі актуальною, тому країни прагнуть активно впливати на міжнародний простір, формуючи сприятливі умови для реалізації національних інтересів та конструювання комфортного міжнародно-політичного оточення. Вчені наголошують, що ефективна зовнішньополітична стратегія вимагає збалансованого поєднання адаптації до міжнародного середовища і перетворення його «під себе». З урахуванням складності системи, наявності нелінійних зв'язків між її компонентами подібна діяльність потребує, крім теоретичних, також і проведення емпіричних досліджень, які б були одночасно інтегровані в зовнішньополітичний процес. Тому зарубіжні вчені стверджують, що активна зовнішньополітична діяльність держави повинна ґрунтуватись на таких компонентах, як моделювання сприятливої політичної реальності, фундаментальне наукове обґрунтування і залучення емпіричних досліджень для належного науково-аналітичного забезпечення державної роботи [1–3].

Зарубіжна дослідниця процесів взаємозв'язку кіберполітики з міжнародними відносинами Н. Чоуцрі відзначає вплив інтернету на світову політику, національну безпеку та процеси прийняття зовнішньополітичних рішень та наголошує на потребі інтеграції традиційної міжнародної системи з існуючою глобальною інформаційною мережею [4]. Задля здійснення такої діяльності потрібно враховувати розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, оскільки на зміну державним кордонам приходять нові інформаційні кордони, які поділяють сучасне суспільство за критерієм доступу до інформації та засобів комунікації, що впливає також і на якість зовнішньополітичної інформації.

Розвиток світового інформаційного простору привів до формування нових учасників, зокрема, одним із провідних акторів виступає держава як ініціатор зовнішньополітичної комунікації, оскільки саме вона здійснює контроль і управління сферами зовнішньої та внутрішньої політики; транснаціональні корпорації, які розширюють зовнішній вплив через співпрацю з національними медіа або за допомогою інвестування в закордонні регіональні та локальні медіа, які ефективно лобюють інтереси своїх транснаціональних

власників; світові медіакорпорації, які виступають посередниками між джерелом інформації та аудиторією, поширюючи через новини й власні корпоративні інтереси; громадські інститути, некомерційні та неурядові організації, які захищають інтереси різних соціальних груп, здійснюють правозахисну, благодійну або природоохоронну діяльність, а також сприяють легальній соціальній активності, яка може бути альтернативою усталеній державній політичній і економічній ідеології; громадські та політичні рухи антиглобалістів, захисників природи, пацифістів тощо без формального юридичного статусу, які здійснюють взаємодію між своїми учасниками і з зовнішньою аудиторією на міжнародному рівні переважно через інтернет. Саме використання інтернету, на думку дослідників, дозволяє не тільки ефективно здійснювати поточну діяльність, а й демонструвати масштаби впливу через залучення прихильників і поширення ідей, незважаючи на державні кордони [5].

Російський політолог А. Гуменський, аналізуючи особливості управління зовнішньополітичною інформацією, виділяє дві державні інформаційні стратегії, які розрізняються за спрямованістю зусиль. Це, зокрема, експансивна стратегія, притаманна політиці США та країн ЄС і спрямована на використання зовнішніх ресурсів задля вирішення національних завдань, та інтровертна стратегія, що формується за рахунок консолідації внутрішніх ресурсів і самоізоляції від навколишнього середовища, – така модель характерна для Китаю, Куби і Північної Кореї. Як правило, інформаційні стратегії держав являють собою баланс між внутрішньою і зовнішньою спрямованістю, яка змінюється залежно від обставин, тактичних завдань, геополітичних, національних і релігійних особливостей, проте сучасна зовнішньополітична діяльність не відбувається без належної медіапідготовки [5].

Разом із тим розвиток інтернету призвів до загострення проблем «цифрового розриву» через зростання нерівності доступу до інформаційних технологій, що поглибило й інші види нерівності: політичну, економічну, соціальну та культурну. У цьому зв'язку провідні зарубіжні та вітчизняні вчені наголошують, що інтернету приділяється значна увага в діяльності міжнародних організацій. Це свідчить про зростання його впливу на глобалізацію міжнародних відносин за рахунок трансформації системи прийняття рішень і взаємодії на міжнародному рівні, оскільки прозорість поширення та доступ до інформації дають змогу ефективніше враховувати зовнішні чинники при розробці та реалізації національної політики, а також інтернет дозволяє недержавним національним і міжнародним акторам здійснювати опосередкований вплив на формування політики деяких держав, змушуючи їх враховувати наслідки глобалізації [6].

Потреба здійснення міжнародного співробітництва, на думку зарубіжних дослідників Р. Кеохейна і Дж. Ная, привела до розвитку політичного плюралізму, формування взаємодії та взаємозалежності держав на основі високих технологій, появи нових інструментів впливу у відносинах між державами та поєднання різних комунікаційних каналів – міждержавних, транснаціональних або трансурядових [7]. Зазначені положення розвинені у працях зарубіжних політологів Г. Моргентгау, Й. Курбалії, К. Рана, Дж. Велла та інших, які наголошують на використанні інтернету урядами азійських, африканських та латиноамериканських країн для здійснення зовнішньополітичної діяльності та впливу на світову спільноту. Також, на їхню думку, дипломатична діяльність повинна бути спрямована не на територіальне розширення або економічну експансію, а на завоювання прихильного ставлення світової спільноти до позиції держави, задля чого можна і потрібно використовувати інтернет-технології [8-11].

Представники політичного реалізму в міжнародних відносинах розглядають глобальну мережу як вільну інформаційну структуру, яка хаотично розвивається та є без-

межною і важко регульованою, оскільки не існує її повноцінного міжнародно-правового регулювання через відсутність необхідного технічного забезпечення. Також за рахунок безперервного функціонування мережі, навіть за умови фізичного знищення деяких вузлів, у неї не існує єдиного центру, захоплення якого означає контроль над світовою інформаційною системою, тому деякі дослідники вважають, що в ієрархічній біполярній системі міжнародних відносин інтернет не зміг би функціонувати [12; 13].

Представники школи лібералізму і неолібералізму в міжнародних відносинах стверджують, що інтернет потребує вдосконаленої системи правого регулювання, а тому держави, накладаючи обмеження на користувачів мережі через потребу захисту авторських прав або подолання кіберзлочинності, вносять у світову інформаційну систему елемент моралі, водночас обмеження повинні бути як нормативними, так і номінальними задля забезпечення балансу розвитку системи. Представники неоліберального напрямку наголошували на формуванні транснаціональних відносин, міжнародної взаємозалежності і виході нових акторів на світову політичну арену [14; 15].

Сучасний стан розвитку інтернет-простору впливає на традиційну зовнішньополітичну діяльність, формуючи відмінність між поняттями актора в інтернеті і традиційним учасником тому, що відбувається розмивання і зміна його звичайних політичних функцій. Зокрема, в інтернеті політична діяльність може бути як персоналізована, що дозволяє індивіду отримувати можливості, доступні в реальності лише державним інституціям, так і знеособлена, тобто прихована за нескінченною кількістю «імен» актора. У цьому контексті російський науковець Д. Песков пропонує розглядати інтернет як простір міжнародних відносин тому, що мережа виступає як [16]:

- простір світової політики, у якому взаємодіють традиційні й новітні актори, при цьому останні домінують над державами і міжнародними організаціями у сфері здійснення мережевої політичної діяльності;
- об'єкт світової політики через потребу здійснення міжнародного політичного та правового регулювання з урахуванням глобального характеру мережі, щоб не відбувалось виключення країн зі світового інформаційного обміну та не виникали суперечності між поняттями державного суверенітету і правами особистості в мережі;
- виклик світовій політиці, тому що інтернет є технологією, яка поряд із законами, політичними та економічними інституціями, звичаями та культурними системами виступає як соціальна структура, що формує життя суспільства і впливає на еволюцію людства.

Як зарубіжні, так і вітчизняні політологи наголошують на трансформації систем стабілізації і дестабілізації політичної влади, а також систем національної та міжнародної безпеки під впливом інтернету, оскільки головною функцією держави є управління, тому поява нового інструменту регулювання як міжнародних, так і суспільних відносин викликає занепокоєння. Унаслідок постійних дискусій щодо взаємодії державних акторів у інтернеті та його впливу на міжнародні відносини вчені-політологи виділяють декілька типів реакції держав на появу глобального інформаційного середовища: відторгнення, прийняття, схвалення з обмеженнями, використання та розвиток, тому в перспективі потрібно забезпечити адекватний перехід державних і громадських структур до використання інтернету в політичній діяльності та забезпечити конвергенцію держави і суспільства на основі сучасних інформаційних технологій [16].

Висловлюються думки й про те, що під впливом інформаційно-комунікаційних технологій змінюється і співвідношення компонентів традиційної могутності держав, яка визначається на основі володіння інформаційно-комунікаційними технологіями і позиції у сучасному інформаційному просторі. Така ситуація призводить до виникнення нового

міжнародного протистояння, коли прагнення однієї держави домінувати у глобальному інформаційному просторі породжує опір і протидію інших [17; 18]. Таким чином, розвиток інтернет-технологій призвів до міждержавних протистоянь на рівні глобального інформаційного простору задля захисту національного суверенітету та змін співвідношення державного впливу в кіберпросторі та інформаційному середовищі. Інформатизація спричинила виникнення неформальних міждержавних альянсів на основі спільних інформаційно-комунікаційних інтересів, діяльність яких спрямована на забезпечення єдиного доступу до певних інформаційно-комунікаційних технологій та здійснення єдиної інформаційної політики, зокрема, наголошується на ролі США у сфері створення глобальної інформаційної інфраструктури та інформаційних стандартів [19].

Деякі дослідники наголошують на міжнародно-політичній ролі великих інтернет-компаній, таких як Google і Facebook, тому що вони формують напрями подальшої еволюції глобальної інформаційної сфери, опосередковано впливаючи на світові політичні процеси, оскільки пріоритетними для них є економічні інтереси. За оцінками аналітиків Boston Consulting Group, найбільшими інтернет-компаніями є американські (Amazon, Apple, Facebook, Google) та китайські організації (Baidu, Tencent), водночас Facebook, Google, Baidu і Tencent є найбільшими виробниками контенту інтернету. У цілому дослідники виділяють чотири етапи комерційного розвитку мережі:

- 1) дослідницький, коли мережу використовували переважно з науковою метою;
- 2) інформаційний, на цьому етапі компанія прагнула створити корпоративний веб-сайт та поширити інформацію про себе;
- 3) транзакційний, який сприяв розвитку електронної комерції та появі компаній на зразок eBay і Amazon.com;
- 4) соціальний, який ґрунтується на технологіях Web 2.0 та сприяв розвитку популярності Facebook, Twitter і Groupon, які дозволяють користувачам зв'язуватися один з одним, підключатися до соціальних мереж і обмінюватися персональною інформацією. Таким чином, користувачі, ставши активними творцями контенту, починають конкурувати з медійним корпораціям [20].

Європейський дослідник В. Кляйнвехтер вважає, що в інтернеті формується нова модель міжнародних відносин, у якій комерційні компанії та громадські організації разом із державами виступають у ролі політичних акторів, тому що впливові держави не завжди здатні керувати процесами, які відбуваються у глобальному інформаційному середовищі, а отже, змушені дотримуватись тенденцій, сформованих провідними інтернет-компаніями [21].

Турецький дослідник О. Шен запропонував поняття «геоінтернет» як сучасний вимір геополітики, тому що мережа здійснює активний вплив на міжнародні відносини. Як приклад він наводить публікацію документів організацією Wikileaks або революційні події на Близькому Сході під назвою «арабська весна». Також учений наголошує на небезпеці взаємодії у мережі, тому що будь-яка інтернет-активність може стати елементом як зовнішньої, так і внутрішньої загрози і сприяти поширенню насильницьких акцій, навіть якщо таких намірів не було спочатку заявлено; таким чином, інтернет може здійснювати деструктивний вплив на міжнародну систему. Мережа перетворюється на арену боротьби глобальних сил, які прагнуть контролювати міжнародні політичні, економічні та інформаційні потоки, тому дослідник пропонує називати її як «геоінтернет», під яким потрібно розуміти сучасний простір силового протистояння задля створення глобальної дестабілізації. Зважаючи на такі загрози, відповідні установи та організації, що володіють необхідною інформацією, повинні вживати своєчасних заходів для уникнення провокуючих кроків інтернет-користувачів [22].

У вітчизняній політичній науці починає приділятися належна увага інформаційним процесам, що відбуваються в межах здійснення зовнішньополітичної діяльності держави, тому дослідження феномену інформаційних інтеракцій, на думку вітчизняного експерта В. Ковалевського, дає змогу проаналізувати роль і місце інформації у міжнародно-політичних процесах, канали її передачі, узагальнити теоретичні та практичні здобутки, виявити сутнісні характеристики процесу інформаційних інтеракцій, умови його перебігу та шляхи оптимізації, а також розробити інструмент ефективного контролю за функціонуванням інформаційних потоків у міжнародному просторі [23].

Відомий спеціаліст у сфері комунікативних технологій Г. Почепцов розглядає інформаційно-комунікативний простір як уявлення про перспективні зміни економічної та політичної сфер, разом із тим поява нових медіа супроводжується намаганням держави їх «підкорити», повернувши до існуючого розподілу влади в суспільстві й державі. Також науковець виділяє такі характеристики комунікацій у соціальних медіа, як: економія текстового простору і фінансових витрат, економія часу, легкість друку, уникнення небажаних тем, стислий виклад думки, приватна мова і використання емоцій. У цілому через соціальні медіа відбувається поширення приватних комунікацій на високому технологічному рівні, який раніше був доступний лише державним інституціям, що сприяло появі інтернет-тероризму, оскільки приватна особа може володіти засобами враження, які становитимуть загрозу для держави [24].

Враховуючи перспективи поглиблення впливу інтернету на міжнародні відносини, вчені вважають, що дипломатичним співробітникам потрібно вміти користуватися мережею не лише як інструментом комунікації, а й розуміти механізм її функціонування та передбачати наслідки використання. Знання дипломатами основних ресурсів мережі дозволить як управляти ними, так і ефективно використовувати електронну комерцію, блоги або соціальні мережі для забезпечення національних інтересів держави через здійснення інноваційної зовнішньополітичної діяльності. Також вони повинні розуміти наслідки використання інтернету у сфері свободи слова, безпеки, збереження культурної ідентичності, захисту прав інтелектуальної власності і прав на таємницю приватного життя [25].

Подібної думки дотримуються й вітчизняні політологи Л. Губерський, В. Копійка, М. Кулініч, О. Зернецька, Є. Макаренко, Б. Парахонський, В. Матвієнко, М. Рижков, Г. Перепелиця, С. Шергін, В. Манжола, В. Іванов, О. Литвиненко, О. Коппель, І. Кресіна, І. Погорська, Л. Лойко, Л. Чекаленко, О. Пархомчук, А. Худолій, Т. Кремень, К. Головинський, Т. Шульга, К. Данилішина, Я. Варивода, О. Полтораков, А. Шинкарук, Ю. Цирфа, А. Луценко, О. Волошин, О. Черцова, О. Осадча, М. Призіглей та інші, які наголошують на зміні вимог до рівня професійної компетентності, обсягу знань і вмінь сучасного дипломата, тому що сучасна зовнішня політика повинна базуватися на розумінні сутності глобальних процесів, характеру та змісту їх впливу на політику, дипломатію, економіку та соціальну сферу країни. Зокрема, під впливом інформаційних технологій з'явилися нові актори міжнародних відносин, інтереси та методи діяльності яких заперечують або нівелюють уявлення про дипломатію як річ винятково для кола втаємничених осіб. Подібна нетрадиційна дипломатія, на думку науковців, відкрила можливості будувати міжнародне порозуміння шляхом комунікацій між дипломатами, державними діячами й політиками та за допомогою безпосереднього звернення громадян до іноземців, минаючи представників дипломатичних представництв чи уповноважених урядовців. Представництво світових лідерів і провідних дипломатів у інтернеті перетворилося не лише на елемент персонального престижу, але й престижу їхніх країн.

Висновки. Інтернет-технології не лише якісно змінюють сформовані уявлення і стереотипи, а й впливають на форми поведінки й моделі взаємовідносин держав, міжнародних інституцій і недержавних акторів міжнародних відносин, що сприяє формуванню нових каналів зовнішньополітичної комунікації, які впливають на систему міжнародних відносини та змінюють традиційні інструменти політичної взаємодії. Актуальність подальших досліджень пов'язана з потребою вивчення системи функціонування інтернету в зовнішньополітичному просторі та осмислення тенденцій розвитку глобальної мережі в цілому, тому що задля здійснення успішної зовнішньополітичної діяльності Україна повинна змінювати форму й інтенсивність комунікацій, серед яких важливе місце займає інтернет, що дозволяє миттєво передавати та отримувати необхідні дані. Також розширення інформаційних контактів недержавних акторів міжнародних відносин як із національними політичними інституціями, так і з представниками політичної, економічної або культурної еліти інших країн світу вимагає додаткового наукового обґрунтування особливостей здійснення успішного віртуального спілкування, вивчення характеристик політичної інтернет-аудиторії та створення стратегії зовнішньополітичної поведінки України в інтернеті на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Список використаної літератури

1. Зуйков Р. Мировая система в начале XXI века опыт реконцептуализации [Електронний ресурс] / Р. Зуйков // Международные процессы. – 2013 – Т. 11, № 2 (33), – с. 20-36 – Режим доступа: www.intertrends.ru/thirty-third/Zuikov.pdf.
2. Михайлова А. М. Интернет как средство политической коммуникации / А. М. Михайлова // Вестник Бурятского госуниверситета. Сер. 16: Политология, культурология. – Улан-Удэ : Изд-во Бурятского госуниверситета, 2006. – Вып. 3. – с. 113-121.
3. Истомин И. Внешнеполитическая экспертиза и конструирование международной среды [Електронний ресурс] / И. Истомин // Международные процессы. – 2012 – Т. 10., № 3 (30-31). – с. 58-72 – Режим доступа: <https://www.intertrends.ru/thirtieth/Istomin.pdf>.
4. Choucri N. Cyberpolitics in International Relations [Електронний ресурс] / N. Choucri – November 2012 – Режим доступа: <https://mitpress.mit.edu/books/cyberpolitics-international-relations-0>.
5. Гуменский А. Управление международной информацией [Електронний ресурс] / А. Гуменский // Международные процессы. – 2010. – Т. 8, № 1(22) – Режим доступа: <http://www.intertrends.ru/twenty-second/004.htm>.
6. Багиров А. Т. Интернет как фактор в глобализации международных отношений : дис. ... канд. полит. наук : 23.00.04 / Багиров А. Т. – М., 2002. – 198 с.
7. Viotti P.R. International Relations Theory : Realism, Pluralism, Globalism, 5th ed. / P.R. Viotti, M.V. Kauppi. – N.Y., Toronto, 2011. – 496 p.
8. Morgenthau H. Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace, 5th ed. / H. Morgenthau. – NY, Alfred A. Knopf – 1973. – p.74.
9. Kurbalija J. An Introduction to Internet Governance. / J. Kurbalija – DiploFoundation, 2012. – 197 p.
10. Rana Kishan S. 21st Century Diplomacy : A Practitioner's Guide. / Kishan S. Rana – Continuum, 2011 – 392 p.
11. Vella G. Persuasion : importance of trust, relevance for small states and limitations of computers [Електронний ресурс] / G. Vella // The Essence of Diplomacy – 2013 – Режим доступа: <http://www.diplomacy.edu/resources/general/persuasion-importance-trust-relevance-small-states-and-limitations-computers>.

12. Jensen J. L. Public Spheres on the Internet : Anarchic or Government – Sponsored – A Comparison // *Scandinavian Political Studies*. – 2003. – Vol. 26, № 4 – p. 349-374.
13. Boas T. C. Open Networks, Closed Regimes : The Impact of the Internet on Authoritarian Rule [Електронний ресурс] / Т. С. Boas, S. Kalathil – Washington, 2003 – 235 p. – Режим доступу: http://www.monoskop.org/images/f/f5/Kalathil_Shanthi_Boas_Taylor_C_Open_Networks_Closed_Regimes_The_Impact_of_the_Internet_on_Authoritarian_Rule.pdf.
14. Drezner D. W. The Global Governance of the Internet: Bringing the State Back In [Електронний ресурс] / D. W. Drezner // *Political Science Quarterly*. – 2004. – Vol. 119, № 3 – p. 477-498 – Режим доступу: <http://www.danieldrezner.com/research/egovernance.pdf>.
15. Murray A. D. Regulation and Rights in Networked Space // *Journal of Law and Society*. [Електронний ресурс] / A. D. Murray – 2003. – Vol. 30, № 2 – p. 187-216 – Режим доступу: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=411157.
16. Песков Д. Н. Интернет в мировой политике и международных отношениях [Електронний ресурс] / Д. Н. Песков – Режим доступу: www.isn.ru/info/seminar-doc/peskov.doc.
17. Cukier K. N. Internet Governance, National Interest and International Relations / K. N. Cukier // *Internet Governance: a Grand Collaboration; An Edited Collection of Papers Contributed to the United Nations Global Forum on Internet Governance*. – N-Y. – March 25-2, 2004. – P. 276.
18. Ermert M. What is in a name? China and the Domain Name System / M. Ermert and Ch. R. Hughes // *China and Internet Politics of the Digital Leap ; Forward*. Ed. by Ch. Hughes and Gudrun. – Wacker : Routledge Curzon, 2003. – p. 134-135.
19. Cukier K. N. Who Will Control Internet? / K. N. Cukier [Електронний ресурс] // *Foreign Affairs*. – November/December 2005. – Режим доступу : <http://www.foreignaffairs.com/articles/61192/kenneth-neil-cukier/who-will-control-the-internet>.
20. Зиновьева Е. С. Воздействие компаний интернет-индустрии на мировую политику [Електронний ресурс] / Е. С. Зиновьева // *ВЕСТНИК МГИМО(У)*. – 2013. – №1(28) – с. 43-47 – Режим доступу: www.vestnik.mgimo.ru/sites/default/files/pdf/08mir_politika_zinoveva.pdf.
21. Kleinwächter W. Internet co-governance : towards a multilayer multilayer mechanism of consultation, coordination and cooperation / W. Kleinwächter [Електронний ресурс] // *E-learning and digital media* – 2006. – Vol. 33 – Режим доступу: <http://law.libraryarchive.contentdm.oclc.org/utills/getfile/collection/p15430coll4/id/37/filename/38.pdf>.
22. Şen O. Jeointernet: Jeopolitiğin Yeni Uzamı [Електронний ресурс] / O. Şen // *USGAM*, 2013-06-10 – Режим доступу: <http://www.usgam.com/tr/index.php?l=807&cid=1990&konu=24&bolge=0>.
23. Ковалевський В. Основні напрями досліджень інформаційних інтеракцій у політичній сфері / В. Ковалевський // *Наукові записки. Сер. «Політологія і етнологія»*. – Вип. 24. – К. : ІПіЕНД, 2003. – С. 171-182.
24. Почепцов Г. Нові медіа як засіб міжнародних інформаційних інтервенцій [Електронний ресурс] / Г. Почепцов // *Медіаграмотність*, 2013-01-06 – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13955>.
25. Михеев А. Будущим дипломатам нужно понимать механизм функционирования интернета [Електронний ресурс] / А. Михеев // *МГИМО Университет МИД России*, 11. 04. 08 – Режим доступу: http://www.mgimo.ru/news/inno_program/document10821.phtml.

INTERNET COMMUNICATION IN INTERNATIONAL RELATIONS: POLITICAL ANALYSIS

Pipchenko N. O.

Ph.D. (Political Sciences), Associate Professor, Department of International Information of the Institute of International Relations of Kyiv National Taras Shevchenko University.

Abstract. *The theoretical generalizations and modern approaches to scientific problem of the international Internet communication as a tool for foreign policy activities are analyzed that is shown in the study of the social media impact on the transformation of the system of modern international relations. Application of methods of political analysis has allowed to establish the current trends of international cooperation leading political actors and to determine the structural and functional characteristics of Internet communication at the global, regional and national levels. To highlight the features of the state's foreign policy during the development of the global information processes analyzed foreign and domestic classic and modern scientific works, as well as analytical studies.*

It is found that the transformation of the essence of foreign communications in the international system makes use of innovative Internet technologies in the structure of foreign policy, as it ensures the formation of new types of interaction of traditional and non-traditional international actors, which allowed to define social media as Internet-based tools for enhancing international cooperation. Modern information technologies contribute to the democratization of global governance and sustainable development of the regions and states allow international actors to support global relationships and at the same time cause the asymmetry of international development as a result of the formation of new types of polarity or the digital divide in the world today.

Key words: *international Internet communication, foreign policy activity, social media, international relations.*

Referances

1. Zujkov R. Mirovaya sistema v nachale XXI veka opyt rekonceptualizacii [Electronic resource]. / R. Zujkov // Mezhdunarodnye processy. – 2013 – T. 11, № 2 (33), – s. 20-36 – Rezhym dostupu: www.intertrends.ru/thirty-third/Zuikov.pdf.
2. Mixajlova A. M. Internet kak sredstvo politicheskoy kommunikacii / A. M. Mixajlova // Vestnik Buryatskogo gosuniversiteta. Ser. 16: Politologiya, kul'turologiya. – Ulan-Ude' : Izd-vo Buryatskogo gosuniversiteta, 2006. – Vyp. 3. – s. 113-121.
3. Istomin I. Vneshnepoliticheskaya ekspertiza i konstruirovaniye mezhdunarodnoj sredy [Electronic resource]. / I. Istomin // Mezhdunarodnye processy. – 2012 – T. 10., № 3 (30-31). – c. 58-72 – Rezhym dostupu: <https://www.intertrends.ru/thirtieth/Istomin.pdf>.
4. Choucri N. Cyberpolitics in International Relations [Electronic resource]. / N. Choucri – November 2012 – Rezhym dostupu: <https://mitpress.mit.edu/books/cyberpolitics-international-relations-0>.
5. Gumenskij A. Upravlenie mezhdunarodnoj informaciej [Electronic resource]. / A. Gumenskij // Mezhdunarodnye processy. – 2010. – T. 8, № 1 (22) – Rezhym dostupu: <http://www.intertrends.ru/twenty-second/004.htm>.
6. Bagirov A. T. Internet kak faktor v globalizacii mezhdunarodnyx otnoshenij : dis. ... kand. polit. nauk : 23.00.04 / Bagirov Adil' Togrulovich. – M., 2002. – 198 s.
7. Viotti P.R. International Relations Theory : Realism, Pluralism, Globalism, 5th ed. / P.R.Viotti, M.V. Kauppi. – N-Y., Toronto, 2011. – 496 p.
8. Morgenthau H. Politics Among Nations. The Struggle for Power and Peace, 5th ed. / H. Morgenthau. – N-Y, Alfred A. Knopf – 1973. – p.74.
9. Kurbalija J. An Introduction to Internet Governance. / J. Kurbalija – DiploFoundation, 2012. – 197 p.
10. Rana Kishan S. 21st Century Diplomacy : A Practitioner's Guide. / Kishan S. Rana – Continuum, 2011 – 392 p.
11. Vella G. Persuasion : importance of trust, relevance for small states and limitations of computers [Electronic resource]. / G. Vella // The Essence of Diplomacy – 2013 – Rezhym dostupu: <http://www.diplomacy.edu/resources/general/persuasion-importance-trust-relevance-small-states-and-limitations-computers>.

12. Jensen J. L. Public Spheres on the Internet : Anarchic or Government – Sponsored – A Comparison // Scandinavian Political Studies. – 2003. – Vol. 26, № 4 – p. 349-374.
13. Boas T. C. Open Networks, Closed Regimes : The Impact of the Internet on Authoritarian Rule [Electronic resource]. / T. C. Boas, S. Kalathil – Washington, 2003 – 235 p. – Rezhym dostupu: http://www.monoskop.org/images/f/f5/Kalathil_Shanthi_Boas_Taylor_C_Open_Networks_Closed_Regimes_The_Impact_of_the_Internet_on_Authoritarian_Rule.pdf.
14. Drezner D. W. The Global Governance of the Internet: Bringing the State Back In [Electronic resource]. / D. W. Drezner // Political Science Quarterly. – 2004. – Vol. 119, № 3 – p. 477-498 – Rezhym dostupu: <http://www.danieldrezner.com/research/egovernance.pdf>.
15. Murray A. D. Regulation and Rights in Networked Space // Journal of Law and Society. [Electronic resource]. / A. D. Murray – 2003. – Vol. 30, № 2 – p. 187-216 – Rezhym dostupu: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=411157.
16. Peskov D. N. Internet v mirovoj politike i mezhdunarodnykh otnosheniyax [Electronic resource]. / D. N. Peskov – Rezhym dostupu: www.isn.ru/info/seminar-doc/peskov.doc.
17. Cukier K. N. Internet Governance, National Interest and International Relations / K. N. Cukier // Internet Governance: a Grand Collaboration; An Edited Collection of Papers Contributed to the United Nations Global Forum on Internet Governance. – New-York. – March 25-2, 2004. – p. 276.
18. Ermert M. What is in a name? China and the Domain Name System / M. Ermert and Ch. R. Hughes // China and Internet Politics of the Digital Leap ; Forward. Ed. by Ch. Hughes and Gudrun. – Wacker : Routledge Curzon, 2003. – p. 134-135.
19. Cukier K. N. Who Will Control Internet? / K. N. Cukier [Electronic resource]. // Foreign Affairs. – November/December 2005. – Rezhym dostupu: <http://www.foreignaffairs.com/articles/61192/kenneth-neil-cukier/who-will-control-the-internet>.
20. Zinov'eva E. S. Vozdejstvie kompanij internet-industrii na mirovuyu politiku [Electronic resource]. / E. S. Zinov'eva // VESTNIK MGIMO(U). – 2013. – № 1 (28) – s. 43-47 – Rezhym dostupu: www.vestnik.mgimo.ru/sites/default/files/pdf/08mir_politika_zinoveva.pdf.
21. Kleinwächter W. Internet co-governance : towards a multilayer multilayer mechanism of consultation, coordination and cooperation / W. Kleinwächter [Electronic resource]. // E-learning and digital media – 2006. – Vol. 33 – Rezhym dostupu: <http://lawlibraryarchive.contentdm.oclc.org/utills/getfile/collection/p15430coll4/id/37/filename/38.pdf>.
22. Şen O. Jeointernet: Jeopolitiğin Yeni Uzamı [Electronic resource]. / O. Şen // USGAM, 2013-06-10 – Rezhym dostupu: <http://www.usgam.com/tr/index.php?l=807&cid=1990&konu=24&bolge=0>.
23. Kovalevs'kij V. Osnovni napryamy doslidzhen' informacijnykh interakcij u politychnij sferi / V. Kovalevs'kij // Naukovi zapyski. Ser. «Politologiya i etnologiya». – Vyp. 24. – K. : IPIEND, 2003. – s. 171-182.
24. Pocheptsov G. Novi media yak zasib mizhnarodnykh informacijnykh intervencij [Electronic resource]. / G. Pocheptsov // Mediagramotnist', 2013-01-06 – Rezhym dostupu: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/13955>.
25. Mixeev A. Budushhim diplomatam nuzhno ponimat' mexanizm funkcionirovaniya interneta [Electronic resource]. / A. Mixeev // MGIMO Universitet MID Rossii, 11. 04. 08 – Rezhym dostupu: http://www.mgimo.ru/news/inno_program/document10821.phtml.

ИНТЕРНЕТ-КОММУНИКАЦИЯ В МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЯХ: ПОЛИТОЛОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

Пипченко Н. А.

Кандидат политических наук, доцент кафедры международной информации Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

***Аннотация.** Проанализированы теоретические обобщения и современные подходы к научной проблеме осуществления международной интернет-коммуникации как инструмента внешнеполитической деятельности государств, что проявляется в исследовании влияния социальных медиа на систему трансформации современных международных отношений. Применение политологических методов анализа позволило установить современные тенденции международного взаимодействия ведущих политических акторов и определить структурно-функциональные характеристики интернет-коммуникации на глобальном, региональном и национальном уровнях. Для выделения особенностей осу-*

ществления внешней политики государства в период развития глобальных информационных процессов проанализированы иностранные и отечественные классические и современные научные труды, а также аналитические исследования.

Установлено, что трансформация сущности внешнеполитической коммуникации в системе международных отношений обуславливает использование инновационных интернет-технологий в структуре внешней политики, поскольку на их основе формируются новые виды взаимодействия традиционных и нетрадиционных международных акторов, происходит самоорганизация деятельности политических и общественных институтов, что позволило определить социальные медиа как интернет-инструментарий для углубления международного сотрудничества. Современные информационные технологии способствуют демократизации глобального управления, сбалансированному развитию регионов и государств, позволяют международным актерам поддерживать глобальные взаимосвязи и одновременно вызывают асимметрию международного развития вследствие формирования новых типов полярности или цифрового разрыва в современном мире.

Ключевые слова: международная интернет-коммуникация, внешнеполитическая деятельность, социальные медиа, международные отношения.